



---

## АГЕНЦИЈА ЗА БАНКАРСТВО РЕПУБЛИКЕ СРПСКЕ

---

Васе Пелагића 11а, 78 000 Бања Лука, тел: /+387 51/ 218-111, 224-070, 218-112, 224-140 факс: 216-665;  
web: [www.abrs.ba](http://www.abrs.ba); e-mail: [office@abrs.ba](mailto:office@abrs.ba); [agbankrs@inecco.net](mailto:agbankrs@inecco.net)

Матични број: 1899244

ЈИБ: 4400901850006

---

## РЕЗУЛТАТИ

### СТУДИЈЕ КВАНТИТАТИВНОГ УТИЦАЈА

увођења показатеља покрића ликвидном имовином (LCR)

## САДРЖАЈ

I. Увод .....	2
II. Показатељи ликвидности по важећој регулативи .....	4
III. Показатељи ликвидности по захтјеву новог регулаторног оквира.....	6
3.1. Ликвидна имовина .....	8
IV. Квалитативни дио Студије везано за сегмент ликвидности .....	10
V. Закључак.....	15

## I. УВОД

Све до објаве Базела III постојале су велике разлике у регулаторним оквирима различитих земаља везано за управљање ризиком ликвидности.

Базел III стандарди пренесени су у регулаторни оквир Европске уније усвајањем Директиве CRD IV<sup>1</sup> и Уредбе CRR<sup>2</sup>, чији је циљ био и максимална хармонизација прописа на европском нивоу, а које су објављене у јуну 2013. године и у примјени су од 01.01.2014. године. Наведеном регулативом, између осталог, прописани су и нови показатељи покрића ликвидном имовином (Liquidty coverage ratio, у даљем тексту: LCR показатељ) у циљу обезбјеђења сигурности банака од потенцијалних проблема ликвидности у кратком року. Овим показатељем од банака се захтијева да имају довољан ниво висококвалитетне ликвидне имовине да издрже стрес у периоду од 30 дана.

У оквиру Програма процјене финансијског сектора Босне и Херцеговине (у даљем тексту: FSAP) који је проведен у 2014. години, ентитетске агенције за банкарство провеле су стрес тестирање у циљу процјене способности банкарског сектора да издржи стресни сценарио на главне изворе ризика ликвидности по методолошком приступу FSAP тима, а који су за резултат имали израчунавање LCR показатеља и показатеља нето стабилних извора финансирања (у даљем тексту: NSFR показатељ) базираних на захтјевима Базелског комитета за банкарску супервизију.

Међутим, у октобру 2014. године, Европска комисија усвојила је Делегирану уредбу<sup>3</sup> којом је детаљно дефинисан начин израчунавања LCR показатеља. На нивоу Европске уније, минимални захтјев за ниво LCR показатеља креће се од 60% почевши од 1. октобра 2015. године и постепено расте до 100%, при чему је јануар 2018. године крајњи рок за увођење минималног нивоа наведеног показатеља од 100% .

Ради усклађивања са захтјевима европске регулативе Агенција за банкарство Републике Српске (у даљем тексту: Агенција) је у фебруару 2016. године објавила Стратегију за увођење „*Међународног споразума за мјерење капитала и стандардима капитала-БАЗЕЛ III*“ (у даљем тексту: Стратегија). У складу са Стратегијом, Агенција за банкарство Републике Српске, заједно са Агенцијом за банкарство Федерације БиХ и потпомогнута техничком подршком Свјетске банке, израдила је Нацрт одлуке о управљању ризиком ликвидности банака (у даљем тексту: Нацрт одлуке о ликвидности). Наведени нацрт није прошао јавну расправу али су, ради што боље припреме за исту, ентитетске агенције за банкарство упутиле банкама захтјев за провођење Студије квантитативног утицаја (у даљем тексту: **Студија**) ради бољег сагледавања специфичности нашег простора и степена разумијевања и припремљености наших банака за примјену нове регулативе у сегменту ликвидности. Такође, банкама је достављено Упутство за примјену Нацрта одлуке о ликвидности, Упутство за попуњавање

<sup>1</sup> Директива 2013/36/EУ о приступању дјелатности кредитних институција и бонитетном надзору над кредитним институцијама и инвестиционим друштвима, измјени Директиве 2002/87/EЗ, те стављању ван снаге директива 2006/48/EЗ и 2006/49/EЗ

<sup>2</sup> Уредба (EУ) бр. 575/2013 Европског парламента и Вијећа од 26. јуна 2013. године о бонитетним захтјевима за кредитне институције и инвестициона друштва и о измјени Уредбе (EУ) бр. 648/2012 (Службени гласник EУ Л 176/2013).

<sup>3</sup> Делегирана уредба Комисије (EУ) 2015/61 од 10. октобра 2014. године о допуни Уредбе (EУ) бр. 575/2013 Европског парламента и Вијећа у погледу захтјева за покриће ликвидности

извјештајних образаца за ликвидносну покривеност и обрасци, као и Упитник за квалитативну процјену дијела Студије.

За потребе Студије, у Нацрту одлуке о ликвидности који је достављен банкама дата је јасна дефиниција ликвидне имовине која је прихватљива за заштитни слој ликвидности, као и дефиниција ликвидних одлива и начин израчунавања показатеља ликвидности.

Оперативним упутством за примјену Нацрта одлуке о ликвидности дефинисане су стопе одлива и прилива које се користе за израчунавање LCR показатеља. Ради што бољег разумијевања, уз Упутство за примјену Нацрта одлуке о ликвидности банкама су достављени и примјери.

Такође, достављено је и Упутство за попуњавање извјештајних образаца са припадајућим COREP обрасцима и упитник који се односи на нове регулаторне захтјеве за потребе ликвидности.

За потребе Студије, банке су биле у обавези да доставе податке за израчунавање LCR показатеља на финансијски датум 30.09.2016. године исказане у хиљадама КМ.

Са 30.09.2016. године, банкарски сектор РС чини 8 банака.

За потребе Студије, ради подјеле банака са сличним карактеристикама разматрано је сљедеће: величина бруто активе, системска значајност банке према методологији Централне банке БиХ и власништво капитала. Банке су подијељене према групама са сличним карактеристикама (*peer*), и то на Групу 1 у којој се налазе банке са бруто активом преко 500 милиона КМ и Групу 2 у којој се налазе банке са бруто активом од 150 до 300 милиона КМ. Група 1 банака уједно чини и системски значајне банке. Када је у питању власништво капитала банака у РС, банке се налазе у већинском приватном страном власништву и истовремено се већински односе на Групу 1 банака, због чега је донесена одлука да нећемо вршити сегментацију банака по овом критеријуму за потребе ове Студије.

У оквиру припремних активности ради провођења Студије утицаја нове регулативе у сегменту ликвидности, Агенција је у октобру 2016. године банкама у Републици Српској (у даљем тексту: РС) послала захтјев да доставе податке о класификацији депозита и других обавеза, а према дефинисаним критеријумима. Достављени подаци послужили су Агенцији као полазна основа за разврставање депозита и утврђивање стопе одлива за сваку категорију депозита, а што је дефинисано Упутством за примјену Нацрта одлуке о ликвидности. Такође, на основу достављених података банака, закључили смо да банке немају одговарајућу софтверску подршку за разврставање депозита према одређеним критеријумима и да достављени подаци нису поуздани за сагледавање структуре депозита и одговарајућих корективних фактора.

Обрачун LCR показатеља било је потребно доставити на збирној основи, односно са укљученим свим валутама исказаним у КМ и на појединачној основи за сваку значајну валуту. Значајна валута у банци је она у којој банка има више од 5% укупних обавеза. За потребе Студије, банке су биле у обавези израчунати LCR показатељ за ставке уговорене са валутном клаузулом, уколико исте испуњавају наведени критеријум за значајну валуту.

Неке банке су касниле са достављањем тражених извјештаја, а приликом прегледа података код многих банака су уочене одређене нелогичности због чега је Агенција тражила додатно достављање података. Међутим, имајући у виду чињеницу да су банке имале кратко вријеме за упознавање са новим захтјевом из Нацрта одлуке о ликвидности и да нису посветиле потребну пажњу при изради извјештаја, тачност достављених података могуће је утврдити само непосредном контролом у банкама.

## II. Показатељи ликвидности по важећој регулативи

Према постојећој регулативи за ликвидност, минимални стандарди за управљање ризиком ликвидности прописани су Одлуком о минималним стандардима за управљање ризиком ликвидности банака. Према овој одлуци, банке су дужне одржавати минималну дневну и минималну просјечну декадну ликвидност, те десетодневну резерву на рачуну код Централне банке БиХ.

У складу са Одлуком о минималним стандардима за управљање ризиком ликвидности, банке су дужне одржавати дневни минимум новчаних средстава и просјечни декадни минимум новчаних средстава у односу на краткорочне обавезе, рочну усклађеност финансијске активе и финансијских обавеза до 180 дана и дужне су достављати извјештај о рочној усклађености до пет и преко пет година.

Све банке у РС испуњавале су захтјеве за декадни просјек од 10% краткорочних извора средстава и девизни минимум од 5% краткорочних извора средстава. Банке у РС имају износ од 1.172.278 хиљада КМ изнад дневног минимума, односно 1.106.978 КМ хиљада КМ изнад декадног просјека.

Табела 1. Испуњење захтјева дневног минимума и декадног просјека на дан 30.09.2016.г.  
(у 000 КМ)

Ред. бр.	Позиција	Банкарски сектор	Група 1	Група 2
1.	Просјечно дневно стање новчаних средстава	1.382.203	1.227.344	154.859
2.	Најниже укупно дневно стање новч. средстава	1.309.891	1.171.190	138.701
3.	Краткорочни извори средстава	2.752.254	2.500.433	251.821
4.	Износ обавезе			
4.1.	Декадни просјек 10% од износа реда 3.	275.225	250.043	25.182
4.2.	Дневни минимум 5% од износа реда 3.	137.613	125.022	12.591
5.	ИСПУЊЕЊЕ ОБАВЕЗЕ-ДЕКАДНИ ПРОСЈЕК			
	Вишак (+) = ред 1.- ред 4.1.	1.106.978	977.301	129.677
6.	ИСПУЊЕЊЕ ОБАВЕЗЕ-ДНЕВНИ МИНИМУМ			
	Вишак (+) = ред 2.-ред 4.1.	1.172.278	1.046.168	126.110

Рочна усклађеност финансијске активе и финансијских обавеза на дан 30.09.2016. године показује да су све банке имале рочну усклађеност за период од 1 до 30 дана изнад 85%, за период од 1 до 90 дана изнад 80% и од 1 до 180 дана изнад 75% укупне финансијске активе у односу на обавезе.

Табела 2. Рочна усклађеност финансијске aktive и обавеза до 180 дана

(у 000 КМ)				
Р.бр.	Позиција	Банкарски сектор	Група 1	Група 2
1.	Укупна финансијска актива у билансу стања	2.346.874	2.126.786	220.088
2.	Укупне финансијске обавезе у билансу стања	2.142.210	1.935.579	206.631
3.	Разлика	383.388	342.503	40.885
4.	Остварено у % (1/2*100)	110%	110%	107%
<b>5.</b>	<b>Прописани минимум за 1-30 дана (у %)</b>	<b>85%</b>	<b>85%</b>	<b>85%</b>
6.	Више од прописаног минимума (4-5 у %)	25	25	22
7.	Мање од прописаног минимума (5-4 у %)	0	0	0
1.	Укупна финансијска актива у билансу стања	2.632.103	2.374.066	258.037
2.	Укупне финансијске обавезе у билансу стања	2.548.640	2.297.530	251.110
3.	Разлика	277.725	234.128	43.597
4.	Остварено у % (1/2*100)	103%	103%	103%
<b>5.</b>	<b>Прописани минимум за 1-90 дана (у %)</b>	<b>80%</b>	<b>80%</b>	<b>80%</b>
6.	Више од прописаног минимума (4-5 у %)	23	23	23
7.	Мање од прописаног минимума (5-4 у %)	0	0	0
1.	Укупна финансијска актива у билансу стања	2.940.433	2.635.431	305.002
2.	Укупне финансијске обавезе у билансу стања	3.037.586	2.728.334	309.252
3.	Разлика	212.615	170.365	42.250
4.	Остварено у % (1/2*100)	97%	97%	99%
<b>5.</b>	<b>Прописани минимум за 1-180 дана (у %)</b>	<b>75%</b>	<b>75%</b>	<b>75%</b>
6.	Више од прописаног минимума (4-5 у %)	22	22	24
7.	Мање од прописаног минимума (5-4 у %)	0	0	0

Све банке испуњавале су обавезну резерву која се држи на рачуну код Централне банке БиХ и на дан 30.09.2016. године обавеза је износила 531.943 хиљаде КМ, а средства изнад обавезне резерве које су банке држале на рачуну код Централне банке БиХ износила су 343.823 хиљада КМ.

Износ изнад обавезне резерве који банке држе код Централне банке БиХ говори о томе да наше банке имају значајан износ готовог новца, односно високо ликвидне резерве.

Табела 2. Дневно стање ликвидности на дан 30.09.2016. године

Ред. бр.	Опис	Банкарски сектор	Група 1	Група 2
1.	Стање рачуна резерви код ЦББиХ	875.765.591	769.139.450	106.626.141
2.	Стање готовине у трезору и благајни	87.387.367	75.114.034	12.273.333
3.	Обавезна резерва	531.942.707	476.924.824	5.501.788
4.	Преостала средства рачуна резерви	343.822.884	292.214.526	51.608.258

У 2014. години у БиХ проведен је FSAP програм од стране стручњака из Свјетске банке и Међународног монетарног фонда, односно FSAP мисије, и дате су препоруке које се односе на ликвидност и додатну заштиту финансијског сектора. Агенција је сачинила

Акциони план за провођење препорука FSAP мисије и дио који се односи на ликвидност био је условљен доношењем новог Закона о банкама Републике Српске.

По ступању на снагу Закона о банкама Републике Српске створене су претпоставке за доношење нове регулативе за регулисање сегмента ликвидности.

Нацрт одлуке о ликвидности обухвата квантитативни и квалитативни захтјев за управљање ризиком ликвидности, а посебно је прецизиран захтјев за израчунавање LCR показатеља, односно показатеља краткорочне покривености ликвидности.

Поред овог показатеља, препорука FSAP мисије је и увођење NSFR показатеља којим би се пратила дугорочна покривеност ликвидности, а што Агенција планира увести у наредном периоду.

### III. Показатељи ликвидности по захтјеву новог регулаторног оквира

Акцијама који су достављени банкама за потребе провођења Студије утицаја нове регулативе из области ликвидности на банке у РС јасно је дефинисано да банке имају обавезу одржавати LCR показатељ у проценту 100% за све валуте исказане у извјештајној валути КМ у збирном извјештају и доставити извјештаје за сваку значајну валуту, као и извјештај за сваку уговорену валутну клаузулу изнад 5% укупних обавеза.

Податке је потребно доставити кроз попуњавање COREP извјештаја C72.00 Ликвидна покривеност – Ликвидна имовина, C73.00 Ликвидна покривеност – одливи, C74.00 Ликвидна покривеност – приливи, C75.00 Ликвидна покривеност – позиција колатерала и C76.00 Ликвидна покривеност – израчунавање.

Из достављених извјештаја банака утврђено је да су банке доставиле извјештаје у извјештајној валути збирно за све валуте и појединачно за валуту EUR. Показатељи су приказани у наредним табелама:

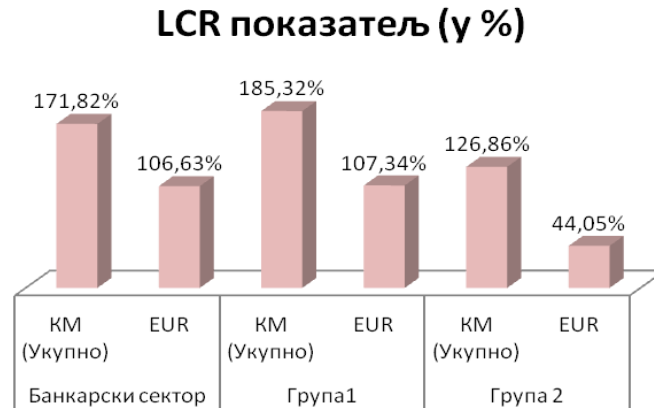
Табела 3. LCR показатељ за све валуте збирно у извјештајној валути КМ

Ставка	Банкарски сектор	(у 000 КМ)	
		Група 1	Група 2
Заштитни слој ликвидности	1.035.474	858.874	176.599
Нето ликвидни одливи	602.658	463.444	139.213
<b>LCR показатељ (%)</b>	<b>172%</b>	<b>185%</b>	<b>127%</b>

Табела 4. LCR показатељ за валуту EUR

Ставка	Банкарски сектор	(у 000 EUR)	
		Група 1	Група 2
Заштитни слој ликвидности	349.808	348.183	1.625
Нето ликвидни одливи	328.053	324.363	3.689
<b>LCR показатељ (%)</b>	<b>107%</b>	<b>107%</b>	<b>44%</b>

Графикон 1. LCR показатељ у извјештајној валути и валути EUR



Видимо да LCR показатељ за банкарски сектор износи 172%. Банке које припадају Групи 1 имају LCR показатељ 185%, док исти за Групу 2 банака износи 127%.

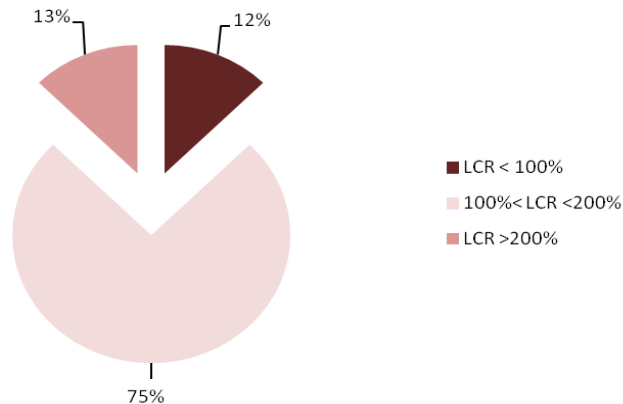
Само једна банка у РС има LCR показатељ 84% за све валуте прерачунате у КМ и ради се о мањој банци која има могућности добијања кредитне линије од власника банке у врло кратком року.

Само EUR валута приказана је као значајна валута и LCR показатељ за EUR на нивоу банкарског сектора РС износи 107%. Код Групе 1 банака овај показатељ износи 107%, односно 44% код Групе 2 банака.

Извјештаје у EUR треба узети са резервом јер су неке банке у извјештајима за EUR валуту послали и валутну клаузулу због немогућности софтверског раздвајања.

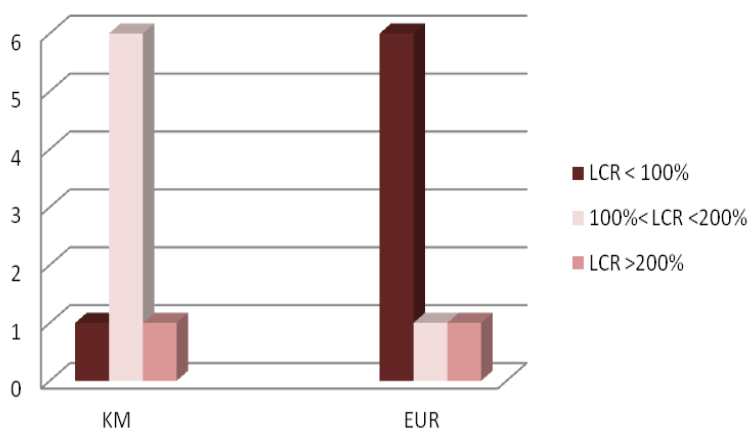
Уколико посматрамо број банака према нивоу LCR показатеља, имамо једну банку са LCR показатељем до 100%, шест банака са показатељем у распону од 100% до 200% и једну банку чији LCR показатељ износи преко 200%.

Графикон 2. Расподјела банака према нивоу LCR показатеља





Графикон 3. Упоредни приказ броја банака по нивоу LCR показатеља према збирном извјештају у КМ и према EUR валути



### 3.1. Ликвидна имовина

Ликвидна имовина анализирана је преко података које су банке доставиле путем обрасца С72.00 – збирни извјештај за све валуте исказан у КМ.

Према Нацрту одлуке о ликвидности дефинисано је да се заштитни слој ликвидности састоји од имовине нивоа 1 која мора износити минимално 60% укупне ликвидне имовине, нивоа 2 која мора износити минимално 40% укупне ликвидне имовине, а састоји се од ликвидне имовине нивоа 2а и 2б, уз ограничења ликвидне имовине нивоа 2б на максимално 15%.

Према достављеним збирним подацима банака за све валуте исказано у КМ, ликвидна имовина нивоа 1 чини 90,6% укупне ликвидне имовине, док имовина нивоа 2б износи 9,4% укупне ликвидне имовине, с тим да имовина нивоа 2б чини 0,3% ликвидне имовине.

У оквиру имовине нивоа 1, резерве на рачуну код Централне банке БиХ које се могу повући имају највеће учешће од 42,9%, затим имовина централне владе 20,2%, кованице и новчанице 11,6%, имовина јединица регионалне власти 9,9%, имовина субјеката јавног сектора 5% и имовина мултилатералних развојних банака са учешћем од 1%.

Имовину нивоа 2 чини имовина регионалних влада, локалних власти и јавног сектора у износу од 9%, имовина централних банака, јединица регионалне владе, локалне власти и јавног сектора 0,1% и акције, односно берзански индекси 0,3% (имовина нивоа 2б).

Тачност исказане структуре ликвидне имовине није могуће провјерити у дијелу који се односи на имовину централне владе, јединица регионалне и локалне самоуправе и јавног сектора јер банке нису доставиле тражену структуру из које би било јасно о којим инструментима се ради.

Напомињемо да смо у одговорима на питања банака посебно нагласили да се ова имовина не признаје аутоматски у заштити слој ликвидности и да је потребно испунити опште захтјеве, оперативне захтјеве и критеријуме прописане Нацртом одлуке о ликвидности.

Приликом образлагања услова које су банке дужне обезбиједити током контроле, посебно је важан критеријум који доказује да банка у случају потребе, односно стреса од 30 дана може доћи до ликвидних средстава уновчавањем такве имовине на наведеном мјесту трговања.

Табела 5. Структура ликвидне имовине исказано збирно у извјештајној валути КМ  
(у 000 КМ)

Ставке	Банкарски сектор		Група 1		Група 2	
	Износ	%	Износ	%	Износ	%
<b>Ниво 1</b>	<b>937.754</b>	<b>90,6%</b>	<b>761.155</b>	<b>88,6%</b>	<b>176.599</b>	<b>100,0%</b>
Кованице и новчанице	120.312	11,6%	102.572	11,9%	17.740	10,0%
Резерве централне банке које се могу повући	443.980	42,9%	392.394	45,7%	51.586	29,2%
Имовина централне владе	208.903	20,2%	179.442	20,9%	29.461	16,7%
Имовина јединица регионалне/локалне самоуправе	102.560	9,9%	86.748	10,1%	15.812	9,0%
Имовина субјеката јавног сектора	51.522	5,0%	0	0,0%	51.522	29,2%
Имовина мултилат. разв. банке и међ. организација	10.478	1,0%	0	0,0%	10.478	5,9%
<b>Ниво 2</b>	<b>97.719</b>	<b>9,4%</b>	<b>97.719</b>	<b>11,4%</b>	<b>0</b>	<b>0,0%</b>
<b>Ниво 2а</b>	<b>95.023</b>	<b>9,2%</b>	<b>95.023</b>	<b>11,1%</b>	<b>0</b>	<b>0,0%</b>
Имовина јединица рег./лок самоуправе или тијела јавног сектора	93.695	9,0%	93.695	10,9%	0	0,0%
Имовина центр. банке или центр. владе / јединица рег. / лок. самоуправе или тијела јавног сект.	1.328	0,1%	1.328	0,2%	0	0,0%
<b>Ниво 2б</b>	<b>2.697</b>	<b>0,3%</b>	<b>2.697</b>	<b>0,3%</b>	<b>0</b>	<b>0,0%</b>
Акције (главни берзански индекс)	2.697	0,3%	2.697	0,3%	0	0,0%
<b>Укупно:</b>	<b>1.035.474</b>	<b>100%</b>	<b>858.874</b>	<b>100%</b>	<b>176.599</b>	<b>100%</b>

Ако посматрамо податке за EUR валуту, ликвидна имовина нивоа 1 износи 82% укупне ликвидне имовине, док ликвидна имовина нивоа 2 износи 18% и у потпуности се односи на имовину нивоа 2а.

Табела 6. Структура ликвидне имовине исказано у валути EUR

(у 000 EUR)

Ставке	Банкарски сектор		Група 1		Група 2	
	Износ	%	Износ	%	Износ	%
<b>Ниво 1</b>	<b>289.761</b>	<b>82,0%</b>	<b>288.136</b>	<b>81,9%</b>	<b>1.625</b>	<b>100,0%</b>
Кованице и новчанице	16.463	4,7%	14.837	4,2%	1.625	100,0%
Резерве централне банке које се могу повући	82.427	23,3%	82.427	23,4%	0	0,0%
Имовина централне владе	147.562	41,8%	147.562	42,0%	0	0,0%
Имовина јединица рег. / локалне самоуправе	43.310	12,3%	43.310	12,3%	0	0,0%
<b>Ниво 2</b>	<b>63.585</b>	<b>18,0%</b>	<b>63.585</b>	<b>18,1%</b>	<b>0</b>	<b>0,0%</b>
<b>Ниво 2а</b>	<b>63.560</b>	<b>18,0%</b>	<b>63.560</b>	<b>18,1%</b>	<b>0</b>	<b>0,0%</b>
Имовина јединица подручне (регионалне) / локалне самоуправе или субјеката јавног сектора	62.232	17,6%	62.232	17,7%	0	0,0%
Имовина центр. банке или центр. владе / јединица рег. или лок. самоуправе или тијела јавног сектора	1.328	0,4%	1.328	0,4%	0	0,0%
<b>Ниво 2б</b>	<b>25</b>	<b>0,0%</b>	<b>25</b>	<b>0,0%</b>	<b>0</b>	<b>0,0%</b>
Акције (главни берзански индекс)	25	0,0%	25	0,0%	0	0,0%
<b>Укупно:</b>	<b>353.346</b>	<b>100,0%</b>	<b>351.721</b>	<b>100%</b>	<b>1.625</b>	<b>100%</b>

Ликвидни одливи приказани су у обрасцу С73.00 Ликвидносна покривеност – одливи, а због потребе боље софтверске подршке и уноса параметара који су карактеристични за одређене категорије које улазе у извјештај Одливи, тачност овог показатеља могуће је провјерити само непосредном контролом у банци. Банке које имају методологије групе користиле су те методологије за разврставање одлива али без уважавања специфичности нашег подручја.

Приливи су приказани у обрасцу С74.00 Ликвидносна покривеност – приливи и у овом извјештају банке нису приказале да имају позиције које се односе на приливе по основу трансакција обезбијеђених колатералом, приливе по основу размјене колатерала између зависних прилива, приливе унутар групе или институционалне системе заштите.

Остале позиције које су банке доставиле нисмо у могућности провјерити.

Образац С75.00 Ликвидносна покривеност – размјена колатерала није попунила ниједна банка, на основу чега можемо закључити да банке немају трансакције у којима се размјењује неновчана имовина која доспијева у року од 30 дана.

Израчунавање LCR показатеља је нови захтјев за праћење ликвидности и може се схватити као допуна досадашњем начину праћења захтјева ликвидности.

#### **IV. Квалитативни дио Студије везано за сегмент ликвидности**

У наредном тексту дајемо преглед питања и сумираних одговора које су доставиле банке, а са циљем сагледавања квалитативних елемената утицаја нове регулативе и степена припремљености банака за примјену нове регулативе.

**У којој мјери су надлежни организациони дијелови банке упознати са новим регулаторним оквиром у сегменту ликвидности: Директива 2013/36/ЕУ Европског парламента и Вијећа о приступању дјелатности кредитних институција и бонитетном надзору над кредитним институцијама и инвестиционим друштвима, Уредба (ЕУ) бр. 575/2013 Европског парламента и Вијећа о бонитетним захтјевима за кредитне институције и инвестициона друштва и о измјени Уредбе (ЕУ) бр. 648/2012, Делегирана уредба Комисије (ЕУ) 2015/61 о допуни CRR-а везано за захтјев за ликвидносно покривеност кредитних институција, Проведбена уредба Комисије (ЕУ) бр. 680/2014 о утврђивању provedбених техничких стандарда о надзорном извјештавању институција у складу са CRR-ом, Проведбена уредба Комисије (ЕУ) 2015/227 о измјени Проведбене уредбе Комисије (ЕУ) бр. 680/2014 о утврђивању provedбених техничких стандарда о надзорном извјештавању у складу са CRR-ом, референтне смјернице, регулаторни технички стандарди и provedбени технички стандарди Европског банкарског ауторитета (ЕВА) и Базелског комитета за супервизију банака и др<sup>4</sup>.**

Из наведених одговора закључујемо да ниједна банка није значајно упозната са наведеним оквиром. Само двије банке су у довољној мјери упознате, док је њих шест дјелимично или недовољно упознато са предметним питањем.

<sup>4</sup> Документи преузети са странице законодавства Европске уније (Eur Lex) – превод на хрватски језик

**Наведите у којим сегментима очекујете евентуалне потешкоће, нејасноће или дилеме у примјени?**

Потешкоће се очекују у сегменту локалног прилагођавања прописа и специфичности локалног тржишта, приступу локалне регулативе тумачењима захтјева израде извјештаја у односу на онај који банке користе као чланице групе гдје већ учествују у испуњавању захтјева ЕУ регулатора. Такође, проблеми се могу јавити по питању информатичке подршке при израчунавању LCR и NSFR показатеља, могућих разлика у примјени ЕВА-иних и локалних стандарда, тумачења регулативе и третману депозита у валути EUR, те оних који имају валутну клаузулу.

**Да ли је банка упозната са основним концептима у испуњавању нових квантитативних захтјева у управљању ризиком ликвидности (LCR, NSFR и додатни надзорни механизми – концентрација извора према уговорној страни и према производу, цијена различитих извора финансирања, обнављање извора финансирања, „могућност преживљавања” – counterbalancing capacities и др.)?**

Од укупног броја банака, њих пет је одговорило да су упознати са основним концептима у испуњавању нових квантитативних захтјева у управљању ризиком ликвидности, док су три банке одговориле да су дјелимично упознате са поменутом проблематиком.

**Да ли банка за своје потребе врши израчунавање LCR-а и NSFR-а? Ако је одговор да, од када се врши израчунавање, за које сврхе се користи и које су вриједности истих према посљедњем периоду израчунавања?**

Од укупног броја банака, њих двије не израчунавају наведене показатеље, док осталих шест израчунава, било за личне потребе или било због обавеза према групи. Неке од њих само имају увид у ове показатеље али израчунавање врши матична банка на консолидованој основи према ЕУ регулатору. Банке израчунавају LCR показатељ на мјесечној основи, док NSFR израчунавају квартално. Просјечна вриједност LCR показатеља на дан 30.09.2016.године је између 70% и 156% (екстрем 513%), док се просјечна вриједност NSFR показатеља кретала између 92% и 119% (екстрем 169%). Израчунавање се врши углавном од 2013. године.

**Да ли је банка успоставила властиту методологију класификовања депозита за потребе израчунавања ликвидносних одлива и које стопе одлива примијењује према појединим категоријама? Оцијените информатичку подржаност успостављању наведене методологије у банци?**

Од укупног броја банака, шест се изјаснило да не посједују властиту методологију класификовања депозита за потребе израчунавања ликвидносних одлива нити довољну информатичку подршку, а користе се методологијама успостављеним од стране групе или користе упутство Агенције за попуњавање образаца везаних за стрес тест ликвидности. Остале двије банке немају развијену методологију нити користе упутство регулатора јер не израчунавају LCR и NSFR показатеље. У зависности од стабилности депозита, у retail сегменту стопа одлива креће се 0-10%, док је у corporate-у између 20-40%.

**Којим интерним актима банке је регулисано управљање ризиком ликвидности банке (навести све акте и орган банке/комитет или друго тијело које га је донијело, и датуме доношења, односно примјене истих)? Преглед са траженим подацима може бити достављен као засебан прилог.**

Банке имају различите акте којима регулишу управљање ризиком ликвидности: програм за управљање ризиком ликвидности; стратегија, програм, политике и процедуре за управљање ризиком ликвидности; смјернице за рад одбора за управљање активом и пасивом; одлука о формирању интерних резерви за стресне ситуације код ликвидности; план управљања ризиком ликвидности у ванредним околностима; одлука о прихватљивом нивоу ризика; методологија стресног тестирања ризика ликвидности; методологија GAP и рачуна анализе ризика ликвидности; методологија за обрачун капиталних захтјева за ризик ликвидности. Наведене акте усвојио је надзорни одбор или управа банке. Већина је усвојена у 2015. и 2016. години, док су за неке наведене 2011. и 2014. година као године усвајања.

**Навести најзначајније захтјеве дефинисане стратегијом за управљање ликвидношћу банака:**

Свака банка има своје активности везано за управљање ликвидношћу банака на оперативном, структурном и стратешком нивоу које се углавном свде на планирање укупне билансне суме и извора средстава, те праћење показатеља и континуиране активности везане за управљање ликвидности и унапређење пословне политике банке током цијеле године уз уважавање услова из окружења.

**Каква је оцјена интерне ревизије о управљању ризиком ликвидности банке (навести кључне налазе, евентуалне препоруке и статус препоручених мјера према посљедњем извјештају интерне ревизије)?**

Код једне банке интерна ревизија је дала мишљење да је успостављени систем јако добар док је код седам банака оцјена интерне ревизије везано за управљање ризиком ликвидности задовољавајућа, односно да се процесу управљања ризиком ликвидности посвећује довољна пажња. Наведених седам банака су у одговорима навеле кључне препоруке и налазе интерне ревизије које се односе на: усклађивање интерне документације; недостатке у сегменту лимита за пословање са коресподентним банкама; налоге књижења пласмана који нису прописно потписани; израду и усвајање нових претпоставки за извјештај о краткорочној ликвидности; усвајање методологије за израчунавање претпоставки о стабилности депозита за потребе регулаторног извјештаја о рочној усклађености; израду методологија за израчунавање LCR и NSFR показатеља; потребу да се интерним актом утврде циљане вриједности кључних индикатора учинка; боље праћење и јасно дефинисање мјера и активности, носилаца активности и рокова у случају одступања од интерно дефинисаних лимита.

**Да ли банка проводи стрес тестирање у сегменту управљања ризиком ликвидности? Ако је одговор да, навести колико често, које сценарије користи, који су резултати и да ли су у складу са резултатима предузимане одговарајуће мјере (навести које)?**

Већина банака за стрес тестирање у сегменту управљања ликвидности користи методологију/апликацију групе, а резултати су у складу са очекивањима и нису захтијевали додатне мјере, односно покретање плана управљања ликвидности у ванредним околностима. Стрес тестирање у сегменту управљања ризиком ликвидности проводи се углавном на седмичном и мјесечном нивоу, а једна банка се изјаснила да проводи стрес тестове и на годишњем нивоу. Банке користе различите сценарије: комбиновани сценариј; умјерен, средњи, јак, врло јак и екстремни сценариј уз дефинисане лимите ликвидних резерви; базни сценариј уз три сценарија, односно идиосинкратични, сценарио на нивоу тржишта и комбиновани; ипак, двије од осам банака тренутно не проводе стрес тестове.

**Да ли је банка била у ситуацији да поступа у складу са планом за ликвидност за непредвиђене случајеве (поремећаје ликвидности)? Ако је одговор да, када и које мјере су предузимане, те како оцјењујете ефикасност предузетих мјера?**

Код велике већине банака (седам) није било потребе за предузимањем мјера за непредвиђене случајеве. Само код једне банке постојала је потреба за предузимањем мјера у виду продаје учешћа у осталим финансијским институцијама, продаја девизних средстава, пријевремена наплата кредита и других потраживања, те продаја активе која носи низак принос. Предузете мјере код конкретног субјекта дале су очекиване резултате.

**Да ли је банка успоставила властиту методологију утврђивања интерних трансферних цијена (ИТР) и ликвидносних трансферних цијена (ЛТР)?**

Три банке располажу властитом методологијом утврђивања интерних трансферних цијена које се једним дијелом ослањају на методологију групе, од којих ниједна не располаже методологијом утврђивања ликвидносних трансферних цијена. Осталих пет банака још увијек не располажу наведеним методологијама, уз напомену да је код једне банке у току њихово успостављање.

**Да ли укупне обавезе банке у другим валутама, осим КМ и EUR, прелазе 5% укупних обавеза банке? Ако је одговор да, навести износе по појединачним валутама које прелазе тај износ.**

Ни код једне банке обавезе у другим валутама не прелазе 5% укупних обавеза.

**Осим готовине и новчаних средстава на рачунима код ЦББиХ и других банака, са којим врстама ликвидне имовине банка располаже са 30.09.2016. године? За финансијске инструменте навести податке о износу, издаваоцу, врсти инструмента, доспијећу, стопи приноса и другим елементима релевантним за ликвидност инструмента (за више од двије ставке приложити засебан преглед).**

Шест банака располаже дужничким хартијама од вриједности. У већини случајева ради се о трезорским записима РС, а поред тога имају и друге државне обвезнице различитих

емитената. Двије банке не располажу другим врстама имовине осим готовине и средстава на рачунима код ЦББиХ и других банака.

**Да ли сте за инструменте јавног дуга које су емитовале ентитетске владе успоставили критеријуме према којима оцјењујете да ли исти испуњавају услове да буду укључени у ликвидну имовину? Уколико јесте, посебно опишите процедуре вредновања истих по фер вриједности, да ли су те хартије од вриједности кориштене као колатерал у репо или обрнутим репо пословима, који су били просјечни купопродајни распони у случајевима продаје ових хартија од вриједности, које је било просјечно вријеме потребно за продају ових хартија од вриједности? Које су главне препреке приликом вршења директне продаје или откупа ових хартија од вриједности и које би мјере могле допринијети повећаној ликвидности ових хартија од вриједности?**

Због специфичности тржишта и његове недовољне ликвидности, банке немају успостављене одговарајуће интерне критеријуме према којима оцјењују да ли инструменти јавног дуга испуњавају услове да буду укључени у ликвидну имовину. Такође, банке не обављају ни репо трансакције због законске недефинисаности репо послова.

Банке које имају хартије од вриједности вреднују оне којима се активно тргује на тржишту (стара девизна штетња и ратна штета), док не врше вредновање трезорских записа и дугорочних обвезница јер се не прометују на тржишту хартија од вриједности и чувају их до доспијећа. Вредновање се врши по фер вриједности кориштењем тржишних цијена са Бањалучке берзе. Такође, једна банка може инвестирати само према правилима групе.

**Да ли банка анализира потенцијалне одливе по ороченим депозитима са доспијећима дужим од 30 дана? Ако је одговор да, какви су резултати анализе и које мјере је банка предузимала у складу са резултатима те анализе?**

Шест банака прати и анализира потенцијалне одливе ове врсте депозита уз резултате који показују да банке имају довољно ликвидне активе да издрже стресне сценарије без потребе за активирањем плана управљања ризиком ликвидности у ванредним околностима. Двије банке не анализирају потенцијалне одливе орочених депозита са доспијећем дужим од 30 дана.

**Да ли је банка за интерне потребе већ сачињавала планове опоравка и у оквиру њих планове опоравка ликвидности? Ако је одговор да, наведите када и ко је донио такав план и који индикатори се користе у сегменту ликвидности?**

Пет банака није сачинило или нема усвојене планове опоравка, односно опоравка ликвидности. Остале три банке сачињавају поменуте планове, било да су донесени у оквиру групе којој припадају или управљачких структура банке.

## V. ЗАКЉУЧАК

Анализирајући достављене податке банака у оквиру квантитативног и квалитативног дијела Студије у вези ликвидности, можемо закључити да би банкарски сектор РС одржао задовољавајући ниво ликвидности за стресни период од 30 дана. Показатељ покрића ликвидности који представља однос између заштитног слоја ликвидности и нето ликвидних одлива на нивоу банкарског сектора износи 172%, а минимални захтјев је 100%.

Само једна мања банка у РС има стопу LCR показатеља од 84% али, с обзиром на структуру власништва те банке, извјесно је да би она у врло кратком року могла обезбиједити ликвидносну линију и побољшати ниво овог показатеља.

Све остале банке задовољавају постављени критеријум и имају LCR показатељ изнад 100%.

Банке су приказале само валуту EUR као значајну. LCR показатељ за ову валуту износи 107% код Групе 1 банака, односно 44% код банака из Групе 2.

Агенција ће додатно размотрити захтјев за EUR валуту због специфичности валутног одбора и учешћа валуте EUR у структури ликвидне имовине. Закључујемо да, и поред тога што се ради о везаној валути, постоји значајан ризик од неусклађености показатеља ликвидности за валуту EUR.

Анализирајући одговоре банака и узимајући у обзир значајност износа портфолиа хартија од вриједности који представља јавни дуг и које су емитовале владе ентитета, још једном треба преиспитати могућност њиховог уврштавања у заштитни слој ликвидности. У расправу би се требали укључити представници који регулишу тржиште новца, тржиште капитала и макроекономску политику ради оцјене степена развијености финансијског тржишта у РС и БиХ, а све са циљем јачања ликвидне имовине коју би банке у сваком тренутку могле имати на располагању у условима стреса у периоду од 30 дана.

Према одговорима банака може се закључити да банке нису успоставиле критеријуме за процјену испуњености прописаних општих и оперативних захтјева, нити су дефинисале критеријуме за признавање у ликвидну имовину.

Анализирајући нето ликвидне одливе, није могуће процијенити да ли су банке правилно приказале све ликвидне одливе, без обављања контроле на лицу мјеста. При процјени правилности разврставања, односно класификације на појединачне врсте депозита, посебно треба имати у виду третман орочених и других депозита код којих у сваком тренутку постоји могућност повлачења без обзира на уговорени рок орочења, као и резерве које је потребно исказати из разлога што су банке имале много недоумица и питања из овог дијела.

На основу одговора у квалитативном дијелу Студије, јасно је да су банке које су чланице међубанкарских група из Европске уније боље упознате са захтјевима нове регулативе. Међутим, ове банке врше израчунавање LCR показатеља у складу са методологијама групе које у великој мјери не уважавају специфичности нашег подручја. Остале банке су се са захтјевима нове регулативе упознале из докумената које им је доставила Агенција ради провођења Студије.



Према оцјенама интерних ревизија банака, систем управљања ризиком ликвидности у банкама је на задовољавајућем нивоу.

На питање о посједовању властите методологије утврђивања интерних трансферних цијена (ИТР) и ликвидних трансферних цијена (ЛТР), банке су углавном одговориле да их не посједују или користе методологије групе којој припадају.

Планови опоравка за ликвидност биће израђени у складу са смјерницама за план опоравка који је прописан новим Законом о банкама Републике Српске.

Систем корпоративног управљања је дјелимично задовољавајући, али ће се додатно надоградити у складу са захтјевима нове регулативе и у складу са величином банке.

Имајући у виду све претходно наведено и чињеницу да није проведена јавна расправа на Нацрт одлуке о ликвидности и обавезу допуњавања захтјева са обавезом одржавања NSFR показатеља, потребно је у наредном периоду извршити анализу утицаја оба захтјева за LCR и NSFR показатеље ради сагледавања утицаја, а прије примјене нових регулаторних захтјева.

Након извршених анализа и достављања података са ажурираним подацима пред почетак примјене нове регулативе, неопходно је оставити период паралелног извјештавања по постојећим и новим регулаторним захтјевима.